

VU PRIDE'S TIPS & TRICKS VOOR EEN INCLUSIEVE ONDERWIJSOMGEVING (SEKSUELE EN GENDERDIVERSITEIT)

Colofon

Auteurs

Beatrice Guastella (zij/haar) - Vrijwilliger VU
Pride, Student Bioinformatica en Systeembioogie

Yuli Kim (zij/haar) - Vrijwilliger VU Pride,
oprichter Inclusion Sensei

Boris van der Lugt (hij/hem) - Student-assistent
VU Pride

Lieneke Luit (zij/haar) - Programmacoördinator
VU Pride

Elena McDonnell (zij/haar) - Student Ambassadeur
VU Pride (Medische Faculteit)

Maaïke Muntinga (zij/die) - Voorzitter VU Pride
Niek Rood (hij/hem) - Communicatie & Externe
relaties VU Pride

Kai Obendrauf (die/diens) - Student-assistent VU
Pride

Tomàs Soria Heredia (hij/die) - VU Pride
Vrijwilliger, Student Filosofie, Politiek en
Economie

Saartje Tack (die/zij) - Vrijwilliger VU Pride,
Postdoctoraal Onderzoeker, Afdeling Sociologie

Namens

VU Pride - Het netwerk voor LHBTQIA+ studenten
& medewerkers van de Vrije Universiteit
Amsterdam

Grafische vormgeving

Marina Fandakly (zij/haar) - Student-assistent VU
Pride

Publicatie: februari 2022

VU Prides tips & tricks voor een inclusieve leeromgeving (seksuele en gender diversiteit)

Beste docent (in spe),

Bedankt dat je de tijd hebt genomen om onze tips & tricks voor inclusief onderwijs te lezen! Wij waarderen dit enorm, omdat de kans groot is dat er studenten zijn die je steun nodig hebben om de (online) collegezaal een veiliger plek te maken. Ongeveer 5 tot 7 procent¹ van de studenten identificeert zich waarschijnlijk als lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, queer, interseksueel, aseksueel en/of iets anders dat niet heteroseksueel en/of cisgender is² (LHBTQIA+).

Misschien denk je dat seksuele- en genderidentiteit niet belangrijk is in de collegezalen, omdat dit een zuiver privéaangelegenheid is. Een inclusief leerklimaat is echter één van de sleutels tot academische uitmuntendheid³. In het Verenigd Koninkrijk, bijvoorbeeld, maakten 19% van de LHBTQIA+ studenten hun studie niet af, vergeleken met 11% van de niet-LHBTQIA+ studenten⁴. Ook de Vrije Universiteit Amsterdam streeft specifiek naar 'inclusieve excellentie' door diversiteit in het onderwijs op te nemen⁵.

We begrijpen dat je het wellicht vreselijk druk hebt en geen tijd hebt om je onder te dompelen in honderden pagina's informatie over seksuele & gender diversiteit. Daarom hebben we in dit document een aantal belangrijke *tips & tricks* op een rijtje gezet. Wil je meer weten? We horen graag van je! Stuur ons een e-mailtje via pride@vu.nl.

Liefs, De auteurs

Namens VU Pride - het netwerk voor LHBTQIA+ studenten & medewerkers van VU Amsterdam

¹ Movisie. Handreiking LHBTQI Feiten en Cijfers 2021 (<https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2021-03/Handreiking-LHBTI-Feiten-Cijfers-2021.pdf>, bezocht op 9 september 2021)

² Cisgender is een term voor iemand wiens genderidentiteit overeenkomt met het binaire gender. Voor meer informatie, zie appendix I.

³ Roorda, Debora, Suzanne Jak, Frans Oort & Helma Koomen, "Affective relationships are associated with students' engagement and academic achievement: A Meta-Analytic Update and Test of the Mediating Role of Engagement" *School Psychology Review*. Vol. 46 editie 3 (2017): 239-261.

⁴ LGBTQI-Inclusivity in the Higher Education Curriculum. University of Birmingham. (<https://intranet.birmingham.ac.uk/staff/teaching-academy/documents/public/lgbt-best-practice-guide.pdf>, bezocht op 9 september 2021)

⁵ VU Website (<https://vu.nl/en/about-vu/more-about/diversity>, bezocht op 9 september 2021)

VU Prides tips & tricks voor een inclusieve leeromgeving (seksuele en gender diversiteit)

1. Deel jouw eigen persoonlijke voornaamwoorden en nodig studenten uit hetzelfde te doen

Een geweldige start voor een inclusieve leeromgeving is om jouw eigen persoonlijke voornaamwoorden te delen en studenten uit te nodigen die van hen ook te delen. Een persoonlijk voornaamwoord is een zinsdeel dat wordt gebruikt om naar een ander persoon te verwijzen, bijvoorbeeld 'zij', 'hen' of 'hij'.

Wat jij kunt doen:

- Wanneer jij jezelf voorstelt, noem dan zowel jouw naam als jouw persoonlijke voornaamwoorden. ('Ik ben Abdel, mijn persoonlijke voornaamwoorden zijn hij/hem.') We raden dit ook aan als jij denkt dat iedereen al begrijpt wat jouw voornaamwoorden zijn (bijvoorbeeld: jij bent een vrouw en wordt door de maatschappij ook gezien als vrouw.) Dit kan de deur openzetten voor studenten om open te zijn over hun genderidentiteit en geeft het signaal dat jij aandacht hebt voor gender diversiteit en seksuele diversiteit.
- Voeg jouw persoonlijke voornaamwoorden toe aan Zoom voor de online colleges (log in op Zoom en ga naar jouw profiel om dit aan te passen) en op Canvas.
- Wanneer jij studenten vraagt zich voor te stellen, nodig hen dan ook om hun naam en persoonlijke voornaamwoorden te noemen. Dit kan erg belangrijk zijn om te voorkomen dat studenten worden aangesproken als het verkeerde gender. Bij twijfel over de persoonlijke voornaamwoorden van je student is het goed om de student te vragen ('Je had gezegd dat je zij/haar en die/diens gebruikt, welke wil je dat ik nu gebruik?')
- Het is belangrijk om niet aan te dringen als je vraagt naar persoonlijke voornaamwoorden. Sommige mensen zijn nog hun identiteit aan het ontdekken, sommige mensen gebruiken helemaal geen persoonlijke voornaamwoorden (naar deze personen kun je refereren met hun voornaam) en weer andere mensen hebben geen stabiele genderidentiteit en vinden het daarom overbodig om hun voornaamwoorden te delen (aangezien dit toch steeds verandert of het hen niet uitmaakt).

2. Voorbeelden geven: het gebruik van LHBTQIA+ voorbeelden en rolmodellen

In elke les gebruiken docenten voorbeelden en casussen in hun uitleg. Vaak gaat het in deze voorbeelden over of zijn ze gebaseerd op blanke, cisgender, heteroseksuele mensen. Voor LHBTQIA+ studenten kan representatie een belangrijke factor zijn om zich thuis te voelen in de collegezaal.

Wat jij kunt doen:

- Gebruik LHBTQIA+ voorbeelden en/of kwesties over seksuele en genderdiversiteit in jouw hoorcolleges en lesmateriaal. Bedenk dat in bijna elk wetenschappelijk veld kansen hiervoor zijn⁶. Bijvoorbeeld:
 - Wanneer jij docent methodologie bent en praat over het verzamelen van data, kun je studenten aanmoedigen om meer categorieën dan alleen 'man' en 'vrouw' toe te voegen. Andere relevante opties zijn dan 'interseksueel', 'non-binair', 'genderfluïde' en 'anders'. Bedenk ook goed welke data het meest relevant zijn voor jouw onderzoek: het geslacht of de genderidentiteit van de deelnemer.

⁶ 'Toolbox Inclusief hoger onderwijs met betrekking tot seksuele en genderdiversiteit' Student Pride <https://www.scienceguide.nl/wp-content/uploads/2021/08/Toolbox-definitief-22-05-2021.pdf>, bezocht 9 september 2021).

- Wanneer jij college geeft in bedrijfseconomie, gebruik een voorbeeld van een bedrijf dat LHBTQIA+ cliënten probeert te bereiken⁷.
- In het zeldzame geval dat er geen voorbeelden zijn met LHBTQIA+ onderwerpen kun jij uitleggen waarom dit zo is – of studenten hiernaar vragen. Bij geschiedenis bijvoorbeeld zijn geschreven bronnen vaak gericht op heteronormatieve mensen, maar dat betekent niet dat LHBTQIA+ mensen toen niet bestonden!
- Let er vooral op om (ook) LHBTQIA+ onderwerpen te bespreken als je college geeft over seksualiteit en relaties.
- Zorg ervoor dat jouw voorbeelden LHBTQIA+ mensen niet stigmatiseren. Bijvoorbeeld, als jij lesgeeft op de geneeskunde faculteit, zorg er dan voor dat niet elk homoseksueel persoon dat jij noemt HIV/AIDS heeft. Niet ieder homoseksueel persoon heeft HIV/AIDS en niet iedereen met HIV/AIDS is homoseksueel!

3. Jouw woorden doen ertoe – kies ze zorgvuldig!

‘Dames en heren’ of ‘kan iedereen zijn of haar naam opschrijven’ is een hele gangbare vorm van communicatie. Het sluit echter wel de studenten die niet als man of vrouw identificeren buiten, zoals non-binaire studenten (die noch man, noch vrouw zijn). Inclusief taalgebruik kan voor veel van jouw studenten een groot verschil maken.

Wat jij kunt doen:

- Spreek mensen aan met hun functie, bijvoorbeeld ‘beste studenten’ en ‘ouders’ in plaats van ‘vader en moeder’.
- Gebruik ‘*people-first language*’: ‘transgender’, ‘biseksueel’ en de andere termen zijn bijvoeglijke naamwoorden, geen zelfstandige naamwoorden! Spreek dus liever over een transgender/biseksueel persoon en niet over ‘een transgender’ of ‘een biseksueel’.
- Gebruik ‘die’ of ‘diens’ als het gender niet relevant is, en niet ‘hij of zij’. In het Engels is het gebruik van ‘*they/them*’ altijd al gangbaar als men het gender van de desbetreffende persoon niet weet, in het Nederlands hebben we helaas niet zo’n makkelijke equivalent. ‘Die/diens’ is wel grammaticaal correct.
- Probeer geen dingen aan te nemen over iemands gender en seksuele oriëntatie. Het is behulpzaam om bijvoorbeeld genderneutrale termen te gebruiken zoals ‘partner’, in plaats van dat jij ervan uitgaat dat de partner van jouw vrouwelijke student een man is, en vice versa.

4. Maak gebruik van LHBTQIA+ inclusieve literatuur

Het streven naar een grote diversiteit in de verplichte literatuur in jouw studie helpt erg bij het inclusiever maken van de lessen.

Wat jij kunt doen:

- Maak gebruik van literatuur van LHBTQIA+ schrijvers. Bij wiskunde kun jij bijvoorbeeld informatie geven over het leven en werk van Alan Turing. Bij geschiedenis kun jij een bron van een LHBTQIA+ persoon gebruiken. Bij economie kun jij onderzoek gebruiken over de

⁷ ‘Toolbox Inclusief hoger onderwijs met betrekking tot seksuele en genderdiversiteit’ Student Pride <https://www.scienceguide.nl/wp-content/uploads/2021/08/Toolbox-definitief-22-05-2021.pdf>, bezocht 9 september 2021).

sociaaleconomische positie van LHBTQIA+ mensen, zoals het COST project (een onderzoek over dit onderwerp waar VU Amsterdam aan meewerkt).

- Gebruik literatuur over seksuele- en genderdiversiteit. Dit kan relevant zijn bij psychologie, sociologie en biologie - om een paar studierichtingen te noemen.

5. Hoe kan jij een bondgenoot zijn?

Ook als jij zelf niet identificeert als een LHBTQIA+ persoon, kan jij een goede bondgenoot zijn voor LHBTQIA+ studenten. Er zijn veel dingen die jij kan doen. Hieronder geven we een aantal voorbeelden, maar er zijn er natuurlijk veel meer.

Wat jij kunt doen:

- Laat jouw studenten weten dat ze bij jou terecht kunnen als ze problemen ervaren, bijvoorbeeld door een inclusiviteitsverklaring op Canvas of de website van de studie te plaatsen (voorbeeld in Appendix II).
- Informeer jezelf over waar je jouw studenten naar kan verwijzen als ze problemen ervaren, zoals [het team 'Sociaal Welzijn'](#) of [VU Pride](#).
- Veel LHBTQIA+ personen hebben persoonlijke ervaringen met stigma's en discriminatie: dit kan gaan om 'grapjes' die worden gemaakt over hun seksuele of genderidentiteit maar ook regelrechte homofobe/transfobe/bifobe opmerkingen. Als zulke opmerkingen of 'grapjes' in de collegezaal worden gemaakt, maakt het een groot verschil als de docent actie onderneemt. Er zijn veel manieren om dit te doen. Je kan bijvoorbeeld zeggen dat jij zulke opmerkingen niet in jouw college accepteert. Of je kan een discussie houden over discriminatie van LHBTQIA+ personen. Kies waar jij je comfortabel bij voelt! Maar onderneem wel actie, om te voorkomen dat jouw zwijgen geïnterpreteerd wordt als jouw goedkeuring.
- Laat jouw *support* zien voor LHBTQIA+ mensen door bijvoorbeeld aandacht te geven aan speciale dagen in de gemeenschap (zoals Coming Out Day, op 11 oktober).

6. Respecteer de privacy van jouw studenten

Als een student jou informatie geeft over diens genderidentiteit of seksuele oriëntatie, hoeft dit niet te betekenen dat de student wil dat dit met andere studenten gedeeld wordt.

Wat jij kunt doen:

- Deel geen informatie over de seksuele oriëntatie of genderidentiteit van jouw studenten met iemand anders tenzij ze daar expliciet toestemming voor hebben gegeven.

7. Informeer jezelf over LHBTQIA+ onderwerpen

Het bekend raken met informatie over seksuele- en genderidentiteit kan erg handig zijn. Er zijn veel bronnen over beschikbaar, hieronder staan er een aantal:

- [LGBTQI-Inclusivity in the Higher Education Curriculum](#). University of Birmingham. Klik [hier](#). (Engels)
- [Delivering LGBT-inclusive Higher Education](#). Stonewall. Klik [hier](#). (Engels)
- [Regenboogschrijfwijzer](#). Gemeente Amsterdam. Klik [hier](#).

- Toolbox Inclusief hoger onderwijs met betrekking tot seksuele en genderdiversiteit. Student Pride. Klik [hier](#).

Natuurlijk kan je altijd contact opnemen met VU Pride als jij op zoek bent naar meer informatie: pride@vu.nl Je kan ook contact opnemen met VU Prides student-ambassadeurs: vuprideambassadors@gmail.com

VU Pride's student ambassadeurs:

- Gabriëlla van Bruggen (Student criminologie en rechten)
- Isabella Farhat (Student culturele antropologie en sociologie)
- Elena McDonnell (Student geneeskunde)
- Melanie Rietveld (Student biomedische wetenschappen en filosofie)

Appendix I: Toelichting van gender en geslacht terminologie

Veel mensen gebruiken de termen "geslacht" en "gender" door elkaar, hoewel ze verschillende dingen betekenen. Het is een gangbare veronderstelling dat geslacht/sekse binair is, en dat gender een natuurlijk gevolg is van geslacht. Daarom wordt iemand ofwel als man/mannelijk beschouwd of als vrouw/vrouwelijk. Dit heet het binaire geslacht. Hieronder gaan we wat dieper op deze termen in.

Sekse/geslacht:

Sekse wordt algemeen beschouwd als een biologische categorie: iemands geslacht wordt bepaald door zijn uitwendige geslachtsorganen (zoals een penis of een vagina), geslachtsklieren (zoals testikels en eierstokken), chromosomen (zoals XY, XX, XXY) en hormonen (zoals testosteron en oestrogeen). De meesten van ons hebben geleerd dat sekse binair is: op basis van hun biologische samenstelling is een persoon ofwel 'mannelijk' ofwel 'vrouwelijk'. Het echte verhaal is echter niet zo eenduidig. Er is veel variatie in de biologische samenstelling van mensen, wat we bijvoorbeeld kunnen zien bij intersekse personen, die biologische kenmerken van meer dan één geslacht hebben.

Gender:

Hoewel veel mensen het gevoel hebben dat hun gender op natuurlijke wijze voortvloeit uit hun geslacht, is gender geen biologisch gegeven maar een sociaal-culturele constructie. Het verwijst naar mannelijkheid en vrouwelijkheid, en alles daartussen en daarbuiten. Genderidentiteit is hoe iemand zichzelf ziet in relatie tot gender en wordt dus beïnvloed door het genderkader van de maatschappij.

Binaire genders:

De seksebepaling is een westers classificatiesysteem dat sekse, gender en seksualiteit als biologisch verbonden en binair beschouwt: mannelijke geslachtskenmerken hebben betekent dat iemand mannelijk is en zich aangetrokken voelt tot vrouwen, terwijl vrouwelijke geslachtskenmerken hebben betekent dat iemand vrouwelijk is en zich aangetrokken voelt tot mannen.

Het is echter duidelijk dat er een veel grotere variatie in geslacht, gender en seksualiteit bestaat dan door de binaire seksebepaling wordt gevat. Het binaire onderscheid tussen man en vrouw komt ook niet in alle culturen voor. De reden dat een dergelijk binair denken zo wijdverbreid is, is echter dat veel mensen vanaf hun geboorte wordt geleerd om zich op bepaalde manieren te gedragen op basis van hun geslachtskenmerken, waardoor het natuurlijk aanvoelt. Sommigen hebben zelfs betoogd dat sekse zelf genderspecifiek is: zonder een sociaal-cultureel concept van het binaire geslacht zou sekse niet bestaan en zouden we in plaats daarvan gewoon verwijzen naar een reeks lichamelijke variaties.

Belangrijk is dat het binaire geslacht geen neutraal systeem is dat gewoon de menselijke variatie beschrijft, maar een systeem dat mensen hiërarchisch ordent: vrouwen zijn inferieur aan mannen, en degenen die buiten de verwachtingen van hun sekse handelen door een ander geslacht of een andere seksualiteit te hebben, worden als onnatuurlijk beschouwd. Het ligt aan de basis van veel van de discriminatie waarmee LHBTQIA+-personen te maken krijgen.

Cisgender:

Cisgender verwijst naar een persoon waarvan de genderidentiteit (binnen het binaire geslachtsstelsel) overeenkomt met het geslacht dat hen bij de geboorte werd toegewezen. Het weerspiegelt de kenmerken van het binaire geslacht, in die zin dat de geslachtsidentiteit van een cisgender persoon is wat anderen verwachten dat zij zich als zodanig identificeren. Bijvoorbeeld, iemand die bij de geboorte als vrouw wordt gezien en zich identificeert als een vrouw. De term cisgender is een bijvoeglijk naamwoord, het is niet respectvol om dit als zelfstandig naamwoord te gebruiken. Het wordt vaak gebruikt als een antoniem van transgender.

Transgender:

De term transgender, soms afgekort tot trans, verwijst naar een persoon van wie de genderidentiteit (binnen de binaire seksebepaling) niet overeenstemt met het geslacht dat zij bij de geboorte is toegewezen. Met andere woorden, het past niet in de ideeën van binaire. Bijvoorbeeld, iemand die bij de geboorte vrouw toegewezen heeft gekregen en zich niet als vrouw identificeert. De term transgender is een bijvoeglijk naamwoord en het is niet respectvol om dit als zelfstandig naamwoord te gebruiken. Transgender is bovendien een overkoepelende term die ook (maar niet beperkt tot) niet-binaire, genderfluïde en genderqueer mensen omvat.

Non-binair:

Non-binair is een overkoepelende term voor mensen met een genderidentiteit die niet past bij 'man' of 'vrouw'. Niet-binaire identiteiten zijn gevarieerd en kunnen mensen omvatten die zich identificeren met sommige aspecten van binaire identiteiten, terwijl anderen deze volledig verwerpen. Niet-binaire mensen kunnen het gevoel hebben dat hun genderidentiteit en genderervaring inhoudt dat ze zowel man als vrouw zijn. Het kan ook betekenen dat hun genderidentiteit fluïde is, tussen 'man' en 'vrouw' in zit of volledig buiten het binaire valt.

Genderfluïde:

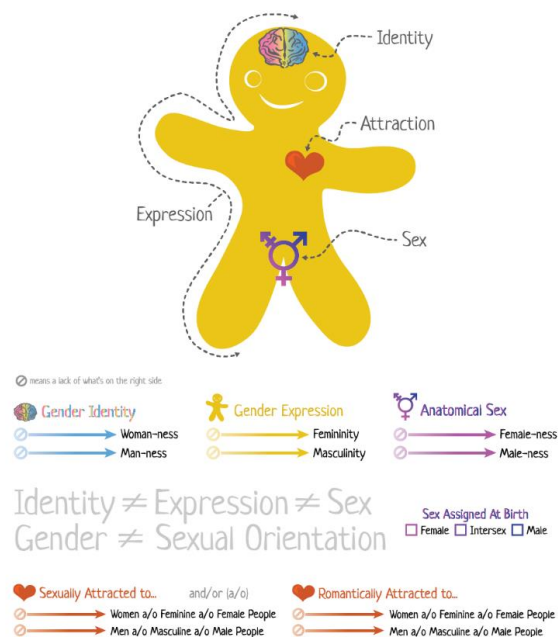
Iemand die genderfluïde is, is flexibel met betrekking tot het geslacht waarmee die zich identificeert, wat betekent dat diens genderidentiteit en/of genderexpressie in de loop van de tijd verandert.

Genderqueer:

Genderqueer kan verwijzen naar het gevoel dat iemands geslacht fluïde is of dat iemands geslacht buiten het binaire geslacht bestaat. Genderqueer-identiteit staat echter ook open voor iedereen die *genderqueer* is. Dit betekent iedereen die dingen doet die buiten de norm van hun werkelijke of vermeende genderidentiteit vallen.

Handige prent⁸:

The Genderbread Person v4 by its pronounced METROsexual

Genderbread Person Version 4 created and uncopyrighted 2017 by Sam Killermann [For a bigger bite, read more at www.genderbread.org](https://www.genderbread.org)

⁸ Bron: Genderbread website <https://www.genderbread.org/> (bezoekt op 28 februari 2022)

Appendix II: Voorbeeld van een inclusiviteitsverklaring

“Wij streven ernaar studenten een veilige en inclusieve omgeving te bieden. Wij verwelkomen het perspectief van studenten van alle ethniciteiten, geslachten, levensbeschouwelijke overtuigingen, seksuele oriëntaties, enz. Als je je gediscrimineerd voelt op basis van je identiteit, meld dit dan aan de vakcoördinator.

Als je een handicap hebt en aanpassingen nodig hebt, laat het ons dan weten voor het begin van het vak. Zodoende kunnen wij je behoeften kunnen bespreken het vak cursus zo toegankelijk mogelijk voor je te maken.”